
Heemkunde Vereniging

**MAAS
EN
SWALMDAL**

1987 **3**

Beesel/Reuver/Belfeld/Swalmen

Postbus 4643
5953 ZG Reuver

Inhoud

blz. 42 Van de Redactie.

blz. 43 Programma.

blz. 44 Cursus Heemkunde.

HEEMKUNDIG ALLERLEI:

blz. 45 Oproep aan de leden.

blz. 46 Aanwinsten voor de bibliotheek.

blz. 47 Bij de voorkant.

blz. 49 Het nieuwe jaarboek is uit.

GENEALOGIE:

blz. 52 De familie de Roover.

HISTORIE:

blz. 55 De Meentshof te Belfeld.

blz. 57 Schouten en schepenen van Beesel en Belfeld in de 14de en 15 de eeuw.

blz. 59 Enkele pastoors en kapelaans van Beesel.

ARCHEOLOGIE:

blz. 60 Vondstmeldingen.

DIALECTOLOGIE:

blz. 62 Reuvers (Ei loezig sjuusterke).

Van de redactie

Voor de meeste mensen is de vakantie weer voorbij.

Het is weer najaar en de winter nadert. Bij uitstek een tijd om tijdens lange avonden weer bezig te zijn met heemkundige activiteiten.

Wij kunnen U voor deze periode de cursus "Heemkunde" aanbevelen waarover U in dit blad een uitvoerig programma-overzicht vindt.

In de vakantie-periode hebben een aantal leden toch nog voor veel copy gezorgd.

Voor dit blad hadden we ruim voldoende.

Onze dank hiervoor!

Op onze oproep in het vorig nummer, waarin we iemand zochten die het verenigingsblad in Reuver wilde rondbrengen, hebben we geen reacties gekregen. Jammer.

We zullen in Reuver het blad met de stadspost verzenden, totdat we alsnog iemand vinden die bereid is om dit 4 keer per jaar te doen.

We blijven hopen!!!

Copy voor het decembernummer ontvangen we graag vóór 18 november. Dan is namelijk onze volgende redactie-vergadering.

Wij hopen weer veel van U te mogen ontvangen.

met vriendelijke groeten,

de Redactie.

Programma

JAARPROGRAMMA voor de rest van 1987:

- 10 oktober: Open huis met kleine exposities in ons verenigingslokaal in de Basisschool "den Roover" te Reuver. Op deze zaterdagmorgen is van 10.00 tot 12.00 uur geopend voor leden en niet-leden-
- 11 oktober: Jaarlijkse herfstwandeling met het I.V.N. Belfeld, Beesel, Tegelen naar Oud-Dorp en Rijkel in de gem. Beesel.
- 9 november: Aktiviteitenavond van onze Heemkunde Vereniging. Enkele leden zullen iets over hun activiteiten vertellen of laten zien. Aanvang 20.00 tot 22.30 uur in ons verenigingslokaal "Den Roover" te Reuver. Introductie's toegestaan.
- 8 december: Dialezing door dr. G.F. IJzerreef over experimentele archeologie. Aanvang 20.00 uur in het gemeenschapshuis "de Schakel" te Reuver. Deze lezing vindt plaats samen met de Archeologische Vereniging Limburg

9 nov. t/m 17 apr. Cursus Heemkunde.
Voor toelichting zie volgende blz.

BELANGRIJKE MEDEDELING !!!

Ons verenigingslokaal in de basisschool "Den Roover" te Reuver is in het vervolg niet meer elke maandagavond geopend, maar elke 2de en 4de maandagavond van 20.00 tot 22.30 uur.

CURSUS HEEMKUNDE

De Volksuniversiteit Venlo e.o. organiseert van 9 november a.s. t/m 17 april 1988 een cursus Heemkunde.

De cursus is onderverdeeld in 5 dia-voordrachten en 3 excursies.

De prijs van de dia-voordrachten is f35,- en ze worden steeds op maandagavonden van 20.00-22.00 uur in het gemeenschapshuis "de Schakel" te Reuver gehouden. Docent is Dhr. Salden.

De prijs van de excursies is nog nader te bepalen.

DIA-VOORDRACHTEN:

9 nov. De Swalm, een zijriviertje van de Maas, in een oud Guliks-Gelders grensgebied.

23 nov. Geschiedenis van het graafschap Kessel links en rechts van de Maas.

7 dec. Feesten in en rond de decembermaand.

11 jan. Oude boerderijen in Midden- en Noord-Limburg.

25 jan. Tuinen bij kastelen in het oude Oppergelre.

EXCURSIES:

Zat. 21 nov. Den Bosch en Heumen.

Zat. 12 mrt. Wickrath, Rheydt en Mönchengladbach.

Zon. 17 april Hoogteburchten in de Eifel (graven van Manderheidt an van Swalm).

Leden en niet-leden die zich willen opgeven voor deze cursus kunnen een inschrijfformulier aanvragen bij de Volksuniversiteit Venlo e.o.
Goltziusstraat 6,
5911 AV Venlo.

Heemkundig allerlei

OPROEP AAN DE LEDEN !

Beste leden ! We zoeken informatie over- en foto's van voormalige beugelbanen in Swalmen, Beesel, Reuver, Offenbeek en Belfeld.

We streven ernaar om in ons jaarboek een overzicht te geven van de voormalige beugelbanen in ons werkgebied. Daarnaast komt er een stuk achtergrondinformatie.

Tevens zoeken wij voorwerpen die met het beugelspel iets uit te staan hebben zoals houten ballen, een slaghout (de sjlaeger) en een ijzeren ring (de poort) waardoor de bal werd gespeeld. Mogelijk weet U bij deze of gene nog iets van deze voorwerpen te achterhalen.

Tot nu toe hebben we slechts één foto van een spelsituatie op een baan kunnen vinden. Deze baan lag in Swalmen.

Gezien het grote aantal beugelbanen die er vóór de Tweede Wereldoorlog in ons gebied lagen, lijkt het toch aannemelijk dat er meer foto's over dit onderwerp moeten bestaan.

In een artikel vormen de foto's vaak de "krenten in de pap".

Met Uw hulp maken we er een smaakvol gerecht van.

Informatie en /of tips graag naar:

H. Smeets
Pr. Bernhardstraat 8,
6071 EG Swalmen.

tel. 04740-2241

AANWINSTEN VOOR DE BIBLIOTHEEK

- * Dr. J.L.H.Hartmann: De reconstructie van een middel-eeuws landschap. Nederzettingsgeschiedenis en instellingen van de heerlijkheden Breust en Eysden bij Maastricht, 10de-19de eeuw. (1986). N° 44 uit de Maaslander Monografieën. Met kaartbijlage.
- * Heimatbuch des Kreises Viersen, N° 38 (1987).
- * Jaarboek 1987. Heemkunde Vereniging Roerstreek.
- * Themaboek Zure Regen. Uitgave van de heemkunde vereniging Hunsel.
- * Archeon. De wereld van gisteren vandaag beleven. Plan voor een archeologisch park bij Alphen aan de Rijn.
- * Archeologische Berichten, N° 15 (1984).
- * J.F.Kirkaldy: Fossielen in kleur. Amsterdam, 1972.
- * Bert v. Beek e.a.: Klinkende Munt; geschiedenis van het geld in de Lage Landen. Amsterdam 1985. Het boek houdt zich bezig met de munten vanaf de Kelten. Behalve een beschrijving van munten vertelt het ook over de tijden waarin ze werden geslagen, over de mensen die zich met de muntslag bezig hielden, en over de intrigerende vervalsingen.
- * Limburg's Verleden, deel I. Geschiedenis van Nederlands Limburg tot 1815. Uitgave L.G.O.G., Maastricht 1960.
- * P.Stuart: Provincie van een imperium. Romeinse oudheden uit Nederland in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden. Leiden, 1986. Bijzonder aardig boek, dat goed te gebruiken is als naslagwerk, door de vele foto's en de uitgebreide literatuurlijst.

In infoblad 1983 N° 2 kondigde Dhr. Jeu Smeets uit Heythuysen reeds een door hem te schrijven kwartierstaat van zijn familie aan. Ook dit indrukwekkende brok genealogie kon onlangs aan de bibliotheek worden toegevoegd. Knap werk, Jeu !

BIJ DE VOORKANT

Na Offenbeek, Beesel, Swalmen, Belfeld, Asselt en Reuver, zal het hoofdartikel voor het Jaarboek 1987 gewijd zijn aan het zevende kerkdorp in ons werkgebied: Boukoul. Tenzij een van de overige buurtschappen in een wel heel nabije toekomst onverwacht tot parochie zou worden verheven, zal hiermee de eerste 'cyclus' voltooid zijn.

'De Boukoul' kent diverse oude panden, waarvan de Graeterhof en Zuydtwijck Spick wel de belangrijkste zijn. Het zou dan ook zeer voor de hand liggen, dat een van beide in het komend jaarboek beschreven zou worden. Zoals bekend vergt het schrijven van een artikel zeer veel tijd. De informatie ligt niet kant en klaar in de archieven en meestal blijven er, ook na eindeloos puzzelen, belangrijke vraagtekens open.

Dit geldt zeker voor onderwerpen met een zeer lange en gecompliceerde historie, waaronder we de Graeterhof en Zuydtwijck Spick zeker moeten tellen.

Gezien de herbouw van de Graeterhof ligt vooral De Spick goed 'in de markt'. De grote lijnen zijn reeds door o.a. De Crassier, Ferber, Flament en Verzijl beschreven. Helaas zal elke serieuze onderzoeker vaststellen dat geen van allen volledig zijn, en regelmatig onjuistheden verkondigen. Bovendien is de jongste publikatie intussen alweer ruim 50 jaar oud, waardoor vele later geïnventariseerde archieven niet geraadpleegd zijn. Vandaar dat ik tot de volgende suggestie/oproep kom:

Onze vereniging bestaat uit leden. Mensen die, vaak ieder voor zich, de archieven in de wijde omgeving afspeuren op zoek naar alles wat met Swalmen, Beesel of Belfeld te maken heeft. Daarbij heeft iedereen wel zijn eigen voorkeuren. Toch wordt veel 'in het voorbij gaan' genoteerd. "Dat kan ik later misschien nog wel eens gebruiken" en "Heb ik wat om te ruilen" liggen hieraan veelal ten grondslag. In de meeste gevallen blijft het echter tot verzamelen, waarna de meestal ongeordende gegevens nooit meer gebruikt worden. Zo ook bij ondergetekende.

Gegevens die voor de een zonder verdere betekenis zijn, kunnen echter voor iemand anders de 'missing link' betekenen. Juist in een vereniging kunnen schrijvers/historici elkaar hierbij mooi aanvullen. Helaas wordt er tot op heden slechts op bescheiden schaal 'verenigd'. De oprichting van een soort databank zit er dan ook kennelijk voorlopig niet in. Toch wil ik op deze plaats een pleidooi houden om -misschien als eenmalig experiment- alle aanwezige gegevens over één onderwerp te bundelen om zo tot een zo volledig mogelijk verhaal te komen, voor zover de beschikbare ruimte dit toelaat.

Misschien kunnen de hierbij afgedrukte genealogische gegevens met betrekking tot Zuydtwijck Spick een eerste stap zijn in deze richting.

Loe Giesen.

P.S. Het is beslist niet de bedoeling dat een artikel over Zuydtwijck Spick van mijn hand moet zijn. Ik stel al mijn gegevens over deze herenboerderij dan ook graag beschikbaar aan een ieder die er iets moois van wil maken.

```
*****
*
*      G E B O R E N
*      Ludovica Josepha Aelmans
*      gedoopt: 29 januari 1699 Roermond
*      vader: Martinus Aelmans
*      moeder: Maria Anna Langele
*      peter: Arnoldus, Markies De Schenck.
*              Heer in Hillenraede, Swalmen en
*              Asselt, raadsheer in Gelre.
*      meter: Anna Ludovica Francisca Josepha
*              Prinses De Nassau
*
* *****
```

De familie-relaties tussen de diverse eigenaren van verschillende panden zijn vaak nog vol verrassingen, zoals dit voorbeeld laat zien.

HET NIEUWE JAARBOEK "MAAS EN SWALMDAL" IS UIT !

Donderdagavond 4 juni j.l. werd in "de Haam" te Reuver het nieuwe jaarboek van de Heemkunde Vereniging Maas en Swalmdal gepresenteerd.

Het eerste exemplaar van deel 6 (1986) werd door voorzitter W. Luys aangeboden aan dhr. Harrie Salden uit Venlo, een bekende figuur in heemkundekringen. Verder was het voltallige college van B & W van Swalmen aanwezig, alsook - zij het dan heel even - burgemeester Nuytens van de gastgemeente Beesel. Het college van B & W van Belfeld had zich te elfder ure afgemeld. Desondanks was het weer een gezellige bijeenkomst.

In zijn openingswoord schetste Luys wederom de activiteiten van de vereniging in het afgelopen jaar. Inzake het nieuwe jaarboek merkte hij op dat er vrij veel aandacht was voor de vroegste historie. "Maar dit mag voor onze lezers geen probleem vormen, want ook deze informatie hoort in een jaarboek thuis !" aldus Luys.

Harrie Salden was het daar helemaal mee eens. In zijn dankwoord richtte hij zich vooral tot de schrijvers en redactie van het jaarboek. Hij vond het geweldig dat zulk een vereniging steeds weer een jaarboek kon uitbrengen met degelijke en verantwoorde artikelen. "En als ik dan zie dat het eigenlijk amateurs zijn, die in de jaarboeken schrijven, en dat ook de redactie bestaat uit amateurs, dan moet ik waarlijk een compliment maken. Want deze jaarboeken hebben een behoorlijk niveau", aldus Salden. Hij dankte niet uitsluitend voor zichzelf maar namens vele Limburgers, voor wie het "heem" nog iets betekent.

Na Harrie Salden nam burgemeester Boots van Swalmen het woord, waarin hij zijn bezorgdheid uitte over de nieuwe plannen van GS om in Asselt nóg meer natuurschoon op te offeren aan de grindwinning. "Het is niet alleen een zaak van het gemeentebestuur van Swalmen, maar ook van de heemkundeverenigingen

om fel te protesteren tegen deze plannen. Tot het jaar 2010 zal nog eens 1100 ha. ontgrind worden waarvan de gemeente Swalmen een flink gedeelte moet prijsgeven !" aldus Boots, die het de hoogste tijd vond om de mensen wakker te schudden, "willen onze kinderen straks nog iets van Asselt zien !"

De avond werd besloten met een toespraak van dhr. Paul Bloemen, die een warm pleidooi hield over het dialect, en de film "Zwervend door Beesel" (deel 1). Deze film, opgenomen in 1976, liet de ruim 50 genodigden de prachtigste bekende en onbekende plekjes van Beesl zien. Een knap gemonteerde kleurenfilm van de Beeselse cineast Frans Geerlings, die de kijker liet zien wat we - elf jaar na de opnamen - nog hebben óf hadden.

De intekenactie op het nieuwe jaarboek werd wederom een groot succes.

Ook vele oude jaargangen werden nog nabesteld. Jaarboek 1 raakte geheel uitverkocht; het laatste exemplaar ging naar dhr. G. Tosserams in Belfeld, die een abonnement nam op "Maas en Swalmdal". Opvallend was ook de enorme stijging van het aantal abonnementen. Financieel gezien werd er nog nooit voor zoveel geld jaarboeken verkocht als dit jaar. Een prima zaak; het vele werk begint dan eindelijk zijn vruchten af te werpen. Voor het komende jaar staat ons laatste kerkdorp in de "picture": Boukoul.

Frans Geerlings.

twee foto's van de jaarboekpresentatie.
(Loe Giesen)

Genealogie

Genealogische aantekeningen:

DE FAMILIE DE ROOVER

De naam van het Beeselse kerkdorp Reuver lijkt onverbrekkelijk verbonden met die van de ridder Johan de Rover, die rond 1400 leenman was van de Hof tot Lewen. In Jaarboek 1986 zijn reeds diverse gegevens opgesomd die wat meer duidelijkheid proberen te geven omtrent deze persoon en zijn betekenis voor Reuver. Het artikel over "De Oude Schei" moet dan ook slechts gezien worden als een eerste aanzet tot een beschrijving van deze familie. Zoals elk artikel wordt slechts de stand van zaken beschreven op het moment van druk van het jaarboek. Sinds het ter perse gaan van het laatste jaarboek zijn er evenwel opnieuw gegevens gevonden, die een welkome aanvulling zijn op tot wat tot nu toe bekend was. Hierdoor kan het een en ander worden aangevuld met betrekking tot Johan de Rover en zijn nageslacht.

In het Gemeentearchief van Venlo (1) bevindt zich een register uit het begin van de 17de eeuw. Het werd opgesteld in de periode dat de heren van Arcen tevens rechten hadden in Maasbree. Uit dit register blijkt dat "Her Johan den Roeuer, Ritter, her tot He---eff"[de plaats is helaas niet helemaal leesbaar] anno 1590 heer van Brede was. Het jaartal is doorgehaald en opnieuw geschreven.

In het slecht leesbare lijstje vinden we vervolgens vermeld: "Wilhelm Brant die Roever 1400 a-st vant V---tnis des Heiligen martelers ----". Het korte rijtje wordt afgesloten door "Heinrich van der Darth 1510".

Wanneer we de volgorde van de jaartallen bekijken, is het zeer waarschijnlijk dat de lijst niet met 1590, maar met 1390 moet beginnen. Dit verklaart dan mogelijk de eerder genoemde doorhaling.

Met deze 'nieuwe' vermelding is de aanwezigheid van Johan de Rover in onze regionen twee jaar

naar voren geschoven. Zoals in "De Oude Schei" vermeld, werd Johan de Reuver in 1392 of 1394 met de Hof te Lewen beleend. Deze belening volgt dan op zijn eerdere 'promotie' in Maasbree.

De eerdere heer van Maasbree, Brant van Brede, overleed eerst tussen 1401 en 1410, zoals we uit de in het Jaarboek 1986 aangehaalde akten kunnen opmaken. Dit zou betekenen dat Johan de Rover zijn schoonvader reeds 10 of mogelijk bijna 20 jaar vóór diens overlijden opvolgde als Heer van Brede. Aangezien Brant van Brede reeds rond 1360 genoemd wordt, is het onwaarschijnlijk dat hij 50 jaar later nog leefde, gezien de gemiddelde levensverwachting in die tijd. De gesignaleerde 'wisseling van de wacht' in 1390 kan dan ook een aanwijzing zijn dat Brant van Brede toen reeds overleden was. Dat betekent uiteraard dat ook de vermelding uit 1401 dan postuum moet zijn.

De opvolging van Johan als heer van Maasbree heeft uiteraard alles te maken met zijn huwelijk met Grete van Brede, die kennelijk 'erfdochter' was. We mogen dan ook aannemen dat dit huwelijk plaatsvond in of vóór 1390.

Johan de Rover droeg de Hof te Lewen in 1403 over aan zijn zwager Hendrik van Wisschel en diens vrouw Catharina van Brede. Hij bezegelt echter nog in 1429 een verklaring, zodat deze overdracht ruim 25 jaar vóór zijn overlijden plaatsvond. Een van de redenen hiervoor zou kunnen zijn, dat het huwelijk van Johan en Grete kinderloos bleef. Deze mogelijkheid is echter door nieuw archiefmateriaal tegengesproken.

Op 4 mei 1408 dragen Hilbrandus genaamd Sterck, prior, en het klooster van St.-Elisabethsdal te Nunhem een nieuwe pastoor voor in Quatbrede (Maasbree). Het klooster had namelijk in 1240 van Theodoricus, heer van Althema, een schenking ontvangen, waaronder o.a. 1/3 deel van de tienden te Brede, en het benoemingsrecht voor een pastoor in deze plaats (2).

Degene die voorgedragen wordt, is Stephanus, zoon van ridder Johannes genaamd Reuver.

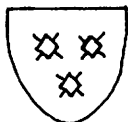
Kennelijk wordt de voordracht door het koncilie van Cuyk bevestigd. We hebben al bij "De Oude Schei" kennis kunnen maken met Stass die Roeuer, pastoor te Maasbree. Hij wordt nog in 1461 genoemd in dezelfde funktie (3).

Zoals reeds gezegd, wordt Johan de Rover opgevolgd door Willem Brant de Rover. De laatst bekende vermelding van Johan dateert uit 1429. Waarschijnlijk is hij kort daarna overleden. In 1431 ontvangt Brant de Rover het Huis te Brede met al zijn toebehoor. Zijn voornaam bevestigt zijn afstamming van de eerdere heer van Brede, Brant van Brede. Brant de Rover draagt in 1450 zijn aandeel van de tiende in Maasbree over aan thijs van der Lynden (4).

Bij een deling van de goederen van Seetze van Brede, een jaar later, zijn zowel Stephanus (Stass) als Willem Brant getuige. De mogelijke familieband met Johan de Rover werd reeds in "De Oude Schei" aangegeven. Door bovenstaande gegevens kunnen we er vrijwel zeker van zijn dat beiden zonen waren van Johan de Rover en Margiet van Brede. Dankzij deze ontbrekende schakel mogen we nu ook aannemen dat Willem de Rover, die in 1463 het 'huys to Brede' erfde van zijn overleden vader Brant, een kleinzoon was van Johan de Rover. Uit dit alles zal duidelijk zijn dat de familie De Rover in naam weliswaas nauw verweven was met 'de Ruiver', maar in de praktijk vooral de lakens uitdeelde in Maasbree.

LOE GIESEN.

- (1) G.A.V. Archieven Von Wymar, inv. nr. 44; register.
- (2) R.A.L. Inv. van het klooster Sint Elisabethsdal te Nunhem, inv. nrs. 90 en 211.
- (3) R.A.L. Familie-archief Scheres d'Olne, inv. nr. 642.
- (4) Sloet: Overkwartier blz 138-139: Brede.

Wapen JOHAN DE ROVER

Wapen STASS DE ROVER

Historie

DE MEENTSHOF TE BELFELD

Zoals de meesten wellicht bekend, wordt de geschiedschrijving over Belfeld bemoeilijkt door de vernietiging van het Belfeldse schepenbankarchief, bij een brand in 1800. Ook in onze Jaarboeken komt deze moeilijkheid blijkens het uitblijven van historische artikelen over de periode vóór 1800 tot uiting. Toch bevinden zich in allerlei andere archieven genoeg oude dokumenten om facetten van de Belfeldse geschiedenis te rekonstrueren. Hier een voorbeeld.

Reeds in 1449 wordt een Gerat van Menss genoemd met betrekking tot de Hoeve te Offenbeek. Gerat was in 1434, 1447 en 1458 burgemeester van Venlo.

In 1482 wordt voor het eerst melding gemaakt van de Meentshof in Belfeld, met betrekking tot de Kruisheren, die eigenaren waren van de Onderste Hof.

De boerderij is in het begin van de 16de eeuw waarschijnlijk in handen van Dirk Menss en zijn vrouw Ludgart. Beiden worden herhaaldelijk genoemd in hun woonplaats Venlo, tussen 1502 en 1529. Ook Dirk had enige tijd een schepenfunctie.

De belangrijkste informatie over de Mensener hof is afkomstig uit een proces dat onlangs openbaar is geworden na inventarisatie van het Hoofdgerecht te Roermond. In 1549 voert Seger Gregorius, bijgestaan door zijn voogd Hendrik Bonenbecker, een proces tegen Dirk van Beringen met als inzet "eyn guet geheiten Menseners hof". Hendrik Bonenbecker was zelf eigenaar van de Moussen hof in Geloo.

De moeilijkheden omtrent de Meentshof zón ontstaan na het overlijden van vruchtgebruiker Jan Leyendecker. Deze zou, in aanwezigheid van zijn buren en biechtvader Jan vanden Camp, op zijn sterfbed gezegd hebben dat Menseler hof de erfgenamen van Dirk van Menz toe zou komen. Dirk van Beringen was getrouwd met een dochter van Dirk van Menss en maakte dan ook als voogd van zijn vrouw aanspraken op zijn erfdeel.

Segeer Gregorius voert echter aan, dat Dirk van Beringen ook al geen gebruik heeft gemaakt van zijn zogenaamde erfrechten op een boerderij plus visrecht in Venlo. Ook Segers vrouw is het er niet mee eens "dat die van Mentz die neiste syn solden".

Voogd Hendrik Bonenbecker meent dan ook hieruit te kunnen afleiden dat Van Beringen geen echte aanspraken op deze goederen kon gelden en "dat he ouch geyn Recht tot Desen hoeft alhir to besell" had.

Jan Rouwen, de voogd van Dirk van Beringen, is het echter met deze voorstelling van zaken niet eens. Als bewijsstuk komt hij met een delingsbrief (maechgesceit) waarin "der hoeft to mensener" echter niet genoemd wordt. Ook Hendrik Bonenbecker vecht de bewijslast van de tegenpartij aan "der oirsaecke dat sy tugen van hoeren seggen".

Uiteindelijk doet het Roermondse Hoofdgerecht een uitspraak, die helaas slecht leesbaar is.

De familie Meents bezit rond 1600 in ieder geval nog grond in Geloo.

De familie Van Beringen, die in 1482 al genoemd wordt als eigenaar van een 'hof en erf' te Beesel, laat na het proces niets meer van zich horen.

In een lijst van inwoners van Belfeld uit 1818 wordt nog een familie Gregorius genoemd.

De laatste mij bekende vermelding van de Mentshoff dateert uit 1676, wanneer de boerderij wordt genoemd in verband met de familie In de Betouw.

Loe Giesen.

SCHOUTEN EN SCHEPENEN VAN BEESEL EN BELFELD
IN DE 14de EN 15de EEUW.

In dit nummer van ons info-blad wordt een begin gemaakt aan een inventarisatie van de leden van de schepenbanken in bovengenoemd rechtsgebied, tot de opheffing van deze organen in 1795. Bijdragen voor deze rubriek kunt U sturen naar de infoblad-redactie.

- 1358: Gerhart Raet van Kessel, richter
Gubbel van den Scheide, schepen
Johan van der Hage, schepen
Heyne Reynerszoon, schepen
- 1407: Wolter van Paerle, richter
Giesken aen ghenen Loe, schepen
Henken Heydenszoen van Belfelt, schepen
- 1409: Gherart aen ghenen bosch, schepen
Goedert Neuten, schepen
- 1412: Wolter van Pardelaer, richter
Geraert van ghenen Bosch, schepen
Henken Wynen son, schepen
- 1422: Wolter van Paerle, richter
Johan Heydenssoen van Belfelt, schepen
Gerart Houtman, schepen
Herman Heynen, schepen
Tijs van Lewen, schepen
Hen Rutten der smyt, schepen
Hen Tilmanssoen, schepen
Rueb van den Cruytzberch, schepen
- 1427: Gerit Hoeftman, schepen
Johan Tijlmanssoen, schepen
- 1439: Reyner van Oppendorp, richter
Gerat Houtman, schepen
Thijs van ghenen Bos, schepen
Seger van Hoechstaden, schepen
Ghijs Neuten, schepen
Peter Wyndelen, schepen
Gyel Fencken, schepen
Dicken Bercken, schepen
- 1459: Johan Drabbe, richter
Heyn Beurskens, schepen
Jenken Schomeker, schepen

- 1470: Johan Drabbe, richter
 Henrick van Belfelt, schepen
 Gaert Lucken, schepen
- 1472: Wynne van Ryckel, schepen
 Jacop van den Bossche, schepen
- 1474: Johan Drabbe, richter
 Heyne van der Mazen, schepen
 Johan Schomeker, schepen
- 1477: Wynne van Ryckel, schepen
 Jacop van den Bossche, schepen
- 1480: Johan Drabbe, richter
 Wynne van Ryckel, schepen
 Dyderich van der Maesen, schepen
 Jacop van den Bossche, schepen
 Willem van den Cruytsberghe, schepen
 Henken Bettensoen, schepen
 Johan op Hout, schepen
- 1482: Conrart Pyl van Herkenbosch, richter
 Wolfart Genen, schepen
 Heyn vander Maesen of Ter Maesen, schepen
 Heynrich van der Hoeven, schepen
 Willem van Belfelt, schepen
 Peter van den Cruysberch, schepen
- 1499: Lietse van Herkenbos, richter
 Heyn ter Maesen, schepen
 Henryken vanden Broick, schepen

De schepenbank van Beesel en Belfeld was reeds vroeg samengesteld uit vier leden uit Beesel en drie leden uit Belfeld. Bovenstaande lijst is dan ook verre van volledig. De Belfeldse vertegenwoordiging kwam waarschijnlijk uit Bolenberg; Belfeld en Geloo. Mogelijk waren de Beeselse afgevaardigden afkomstig uit Rijkel, Beesel, Leeuwen en Offenbeek. Vergelijking met oude registers kunnen hierover misschien uitsluitsel geven.

Loe Giesen.

ENKELE PASTOORS EN KAPELAANS VAN BEESEL

In Jaarboek 1986 "Het huis Nieuwenbroeck en zijn bewoners" hebben we kunnen lezen hoe Rykalt van Kenswilre in 1404 beleend werd met de voorganger van Nieuwenbroeck, inclusief de 'leenware' of het benoemingsrecht van een pastoor in de Beeselse kerk. Uit diverse bronnen zijn mij tot nu toe de volgende pastoors en kapelaans bekend:

- 1485: Otto van Holtmeulen, pastoor
- 1619: Alberto Bertmarings
- 1644: Jacobij Brelmigh
- 1737: Dionysius Smits
- 1764: A.Thoepoel
- 1771: C. van Douveren
- 1789: Godefridus Franssen

- 1559: Peter van Lobbroeck, kapelaan
- 1669: Peter Jacobs
- 1680: Johannes Beurskens
- 1698: Johannes Quiten
- 1709: Wilhelmus Cruysbergh
- 1774: Gerardus Jacobus Knippenbergh

Wanneer we ervan uitgaan dat elke pastoor ongeveer 25 jaar in functie bleef, moeten we aannemen dat sinds het begin van de 15de eeuw circa 25 pastoors de Beeselse parochie geleid hebben. Bovenstaand lijstje noemt er slechts 7 (met jaartal van vermelding). Dit soort lijsten kan echter belangrijk zijn als hulpmiddel voor niet gedateerde archiefstukken. Als droge opsomming voor een Jaarboek komen zij niet in aanmerking. Voor iedereen die serieus met zijn hobby bezig is, kunnen zij echter een 'handvat' zijn. Daarom: pluis Uw aantekeningen eens na op dit soort gegevens en dien deze in bij de info-redactie! Zo krijgt ons info-blad kwalitatief en kwantitatief meer inhoud.

Loe Giesen.

Archeologie

Hoewel de afgelopen maanden de regen vaak bij bakken uit de lucht viel, was het aantal vondstmeldingen gering. Meestal bleef dit beperkt tot wat klingen, schrabbertjes of een enkele pijlpunt.

Wel konden we een paar leuke vondsten registreren, die al wat eerder gedaan waren. Zo meldde dhr. Drissen uit Beesel een paar voorwerpen, die door hem al een twintigtal jaren geleden op zijn akker gevonden waren. Allereerst een compleet vuurstenen bijl met afgeronde snede en ovale doorsnee. De grijsgekleurde bijl heeft een lengte van 92 mm en een breedte van 48 mm en een doorsnede van 19 mm. Volgens de typologie van Hoof behoort dit bijl tot de Spitz- bis Dünnackige Flintovalbeile. Datering: midden- of laat-neolithicum (4de of 3de eeuw v.Chr.).

Verder had hij nog van dit perceel een fragment (snede) van een gepolijst vuurstenen bijl, een tweetal gevleugelde pijlpunten (driedoorns) en wat klingen en schrabbertjes, vnl. uit het mesolithicum of middensteentijd. Onder deze voorwerpen, die voor deze periode gekenmerkt worden door hun kleine afmetingen, bevindt zich nog een Kremser-spits (inv.nr. 19/115). Deze spits komt hoofdzakelijk voor in de Tjongercultuur (13.000-12.000 v.Chr.). In Nederland zijn ze zeldzaam. Enkele jaren geleden werd nog een exemplaar in Swalmen gevonden (zie Infoblad 1984-3).

Opmerkelijk onder het vondstmateriaal is nog een fragment van een bijl, waarop nog een deel van de doorboring zichtbaar is. Het feit, dat het slechts de helft van de nek betreft, maakt een datering een stuk moeilijker. Gezien echter de asymmetrische doorboring hebben we hoogstwaarschijnlijk te maken met een Rössener Breitkeil. Zoals de meeste bijlen van dit type is ook dit stuk gemaakt uit amfiboliet, een bijzonder taai gesteente. Dit groengrijs-achtig gesteente wordt gekenmerkt door zijn gelaagdheid, waardoor in dit geval de bijl wellicht in de lengte gespleten is. Dit soort

bijlen wordt toegeschreven aan de Rössener-cultuur (vroeg neolithicum), die dergelijke bijlen gebruikte om hout te splijten. Overigens is dit niet het eerste stuk uit die omgeving, want reeds eerder werd een complete bijl gevonden (zie Infoblad 1983-1). Deze vondsten, die gedaan zijn bij een vroegere waterloop, bevestigen nog eens het feit, dat dit terrein door zijn ideale ligging een grote aantrekkingskracht heeft uitgeoefend op de mens van zowel midden- als nieuwe steentijd.

W. Luys

Dialectologie

REUVERS.

EI LOEZIG SJUUSTERKE

Helmeske waas sjoester. Gèn modern sjoonzaak haaj der, wo ederein, van polderjông toet 't meis verwèndē kwekkelke, zien keus kòs doon oet alle meugelijke maoten en modelle. Nae, 't waas ei doëdgewuën dörpssjuusterke. Veur nie voetgetouw trok me nao de sjtad. Hae heel zich allein mer bezig mèt reparatiewerk. Mer det waas zo sjlum neet. Erger waas 't, dette concurrentie zoë groët waas. Mèt vief baze môste ze de sjoon verdeile, die twië flotte wêrkers gemekkelik ônger häör beije klaor kòste fisternölle. Dao môs taoròm get op geprakkezeerd waere, òm ei behuêrlik deil van de sjoonbuut mechtig te waere.

Mer Helmeske waas 'ne sjlumme bliksem. Wae um 'ns good in zien loeruigskes keek, kòs zich al zo e bietje veursjtèlle, detter op 't terrein van de dörpspolitiek gènne beginnelink waas. Om zien klandizie te trèkke, zòch ter 't veural in 't vereinigingslaeve. Zien huëgs melodieus kraaksjtum sjtèlde der ter besjicking van 't kèrkelik zangkoër. Ouch te zangverciniging „De Maasgalm” palmde der veur zich in door zie lidmaatsjap. Bie de fàmfaar môs ter zich kontent sjtèlle mèt 't baantje van dieketròmdraeger. 't Waas waal gei toënaangaevend trafiekske, mer hae zaat ter tösse. En det waas genòg, òm zie sjtil werk te doon: ziëlkes winne veur zien zaak. En wiewaal Helmeske der gaar neet miletant oetzaag en wie me zag, in plaats van ei sjeldaote- ei hazehert haaj, zaag men um toch mèt Sint Sebastianusdaag, mèt Vogelsjete en op miêr anger daag es einen echte sjötter oprèkke. Ein sjöttesmòts op, mèt goudlits gebäörd en veurop ei sjaerkweske, roëd gesjerpt, mèt flenelle bòks, fien in de vaje, sjtapde der door 't dörp. Sjtol droog ter de lans mèt fleurige wumpel, of ei zijwaor ajerwèts ge-waer taeg de sjouwer.

Zoë zaat Helmeske eueveral tösse, en zie gesjef bleujde. Mer, terwiel 't menke zich inwèrkde in 't algemeen dörpsorkes, wòl der al mer hoëger op. Hae wòl ouch waal 'ns mèt iërste fioël sjele. Raodslid, kèrkmeister, det waren ei paar baantjes, wo der nao

sfnakde. Den zo zie zaakje iërs vuur good florere. En 't loezig sjuusterke, det al gries häörkes begòs te kriege in de dörpspolitiek, perbeerde, òm gemekkelik klaor te sjepe, waat ter veur haaj, op ein sjlum meneer bie de pesjtoër ei wit veutje te kriege.

Hae wis, dette persessiehemel versjlete waas. Hae waas in de loup van de jaore zoë aafgetakeld, det 't hoëg tied waerde, detter eine nije kwaam. Helmeske wis 't besjtuur van Maasgalm, ein vereeniging, die nogal sjtòf aan de veut haaj, te bekalle, eine niejen hemel te beköstige.

Noe zat ter alles ter op, òm den iërste kiër de niejen hemel te moge drage. Mer dao kwame de achtenswaerdige kèrkmeisters taegen op. Det waas jaor-in jaor-oet ei veurrech gewaes van de kèrkmeisters. Dao kòste ze toch zoë mer neet in beròste. Det zo 'n affrònt zòn. Dao zo nieks van inkomme. 't Greujde oet toet 'n typiese dörpskwestie, wo Jan en alleman aan deilnoom. Helmeske zienen atelier waas 't centrum, wo de kwestie heit besjpraoke waerde, en wo 't pebliek, det gaer kalde, nie materiaal kreeg.

De pesjtoër huërde der ouch 't ein en anger van. Hae greuzelde 'ns. Hae kènde Helmeske waal en ouch zien planne. De lòch zal waal weer opklaore, dach hae. Mer zien gedeenstige „Pesjtoërs Liën” dach ter neet zoë röstig cuver. Liën waas 't taegedeil van 't zaach pesjtuërke. 'n Militante figuur, die zich alles op häör fatsoen trok, waat ze mer mende, det efkes häören hiër raakde.

Ze sjtapde kerdaat nao 't sjuusterke. Wie Liën binnekwaam, verloor 't menke, dat anges zjwaegele en zjwetse kòs, wie de meis geroeteneerde dörpssjaerbaas, gans zien sjpraak. Hae kènde Liën mer al te good. Häören hoëg-roëje kop en de bewaegelijke vrat met pekerige witte häörkes terop, ter zie van de mòndj, veursjpelde ei offensief mèt ei roeffelvuur, det 't erm kaerelke mèt 't hazehert verplettere zo.

Al semmelik sjnebbig begòs ze : „Helmeske, 't waerd hoëg tied, desse mèt tien präòtsjes ophèls ! Huër good, waat ich tich zèk : doe zòls ten hemel neet drage, noe neet en noëts !”

En al mer sjnebbiger hakde ze op 't menke los : „En esse nag 'ns 't hert höbs, mèt tic geklets door te gaon, den hóbse 't lêste werk van mich en de pesjtoër gehad. En nao de sjoon van de kòstersfemiëlie kònse den ouch fluite !”

Helmeske waogde 't neet, ei wäördje in 't midde te bringe. Zien tóng waas mèt laamheid gesjlage.

De persessie trok oet. De kèrkmeisters droge den hemel. Helmeske leep met krömmc rök önger de dicke tröm. Hae deej neet vuël deug taen daag. De Zondig taonao, wie de kèrkmeister mèt rinkelend zekske ziene røndjgang maakde door de kèrk, negeerde Helmeske um. 't Belke sjeen neet toet um door te dringe. Hae bleef verdeept in zie kèrkbeukske. De cent bleef achterwaeges. 't Zaat um nag nieks good.

Mer de pesjtoër zo op 't lès toch geliek kriege. 't Waer klaorde zoë langsaamaan op. 't Geburde mer eine Zöndig, det Helmeske gënne cent gaaf. 't Gekal euver den hemel waas gauw gedaon. De rös kwaam weer truuk in 't dörp. Neet 't minst mesjien om de dreigemente van Pesjtoërs Liën euver de klandizie.

J. H. BERGMANS.
